

Posudek bakalářské práce Jana Nekolného *Myšlenka věčného návratu ve filosofii Friedricha Nietzscheho*, ÚFaR FF UK v Praze, 2017

Bakalářská práce Jana Nekolného si neklade za cíl argumentačně prokázat určitou tezi, má spíše, jak to vyjadřuje sám autor, určité „základní směřování“. Jde o toto: „vyjádřit na co, a jakou, je myšlenka věčného návratu téhož odpovědí, a ukázat, že od ní nesmí být odmyšleno zásadní napětí protiběžných perspektiv, které se v ní setkávají, aniž by se rušily – napětí, ze kterého tato myšlenka právě čerpá své opodstatnění v rámci Nietzscheho tažení proti tradičnímu metafyzickému pojetí smyslu celku světa, a zároveň v jeho pokusu získat pro člověka prostor, ve kterém právě ani ta nejpropastnější myšlenka není obžalobou proti životu, a v němž by vymanění se ze starého smyslu znamenalo hlavně moci jej překonat smyslem novým, specificky tvůrčím a s vlastním životem svázaným.“ (4)

Přijmeme-li autorův přístup, lze říci, že se mu jeho záměr daří naplnit. Jan Nekolný nejprve vykládá rané Nietzscheho myšlení a posléze se věnuje, formou zčásti literárního, zčásti filosofického close-reading, pasážím, ve kterých Nietzsche formuluje myšlenku věčného návratu. Čtenáři tak vyvstává před očima plastický obraz této Nietzscheho ideje. Mám pouze dílčí otázky k některým tezím, které nepovažuji za zcela přesvědčivé.

Za prvé jde o to, jaký postoj má či může člověk zaujmout vůči „negativním“ stránkám života. Autor hovoří o lásce a píše: „Vždyť co jiného[] než zralá láska se nesnižuje k popírání ‚negativních‘ stránek milované bytosti, ale je schopna na ni patřit s takovým zaměřením, že je nevnímá – ví o nich, ale nejsou pro ni v její lásce důležité. To není zaslepenost nebo ignorance nebo naivita, to je nutnost, která neznamena nějakou lhostejnost či apatii vůči ‚negativnímu‘, ale jejich vykázaní mimo sféru pohledu tam, když s nimi nelze nic učinit.“ (39) Toto „řešení“ mi připadá vnitřně rozporné: buď něco vnímám, nebo to nevnímám. Jak si lze konkrétně představit, že nejsem vůči negativním prvkům života pouze apatický, ale „vykážu jim jejich místo“ (40)?

Za druhé se domnívám, že by bylo vhodné textově (a možná i věcně) doložit tuto tezi: „U vši vůle je překážkou minulost, jež už nepodléhá jejímu utváření a u nadčlověka je omezující budoucnost[,] v n[í]ž stejně jako všechno vzrostlé musí jednou opět padnout.“ (41)

Poněkud nejasné pro mne zůstává, co přesně mají symbolizovat Zarathustrova zvířata a proč „mají nepotlačitelné nutkání ... verbalizovat“ (49) prožitek věčného návratu.

Klíčové je v celé práci téma času, a proto by bylo, domnívám se, vhodné „rozplést“ a vyložit tuto tezi či soubor tezí: podle autora dochází „k naplnění okamžiku jeho vlastní věčností, která je dána ... jeho nekonečným zauzlením v něm samém – v nekonečné linii času se odkryje jako dokonalá příčina sebe sama, tedy singularita bez počátku a bez konce, která se v čase, a přitom zároveň věčně, děje takto sama sebou a pouze sebou – přesycena. Z jakékoli dané

singularity – v její věčné přítomnosti, jak se takto dává – jsou všechny ostatní body, kterými prošel nekonečný proud času, její součástí, ona je jejich jedinečným dovedením do důsledku, jejich svébytným a věčným sražením se v bráně „Okamžiku“ (52). Jak je okamžik příčinou sebe sama a singularitou bez počátku a konce? Jakým způsobem je přítomný okamžik vztažen ke všem ostatním? A není mezi oběma představami rozpor?

Není mi též jasné, jakým způsobem „jedinečnost není opakováním popírána, ale naopak stvrzována“ (62). Lze snad tvrdit, že jedinečnost není popřena opakováním okamžiku, ale proč a v jakém smyslu by měla být opakováním stvrzována?

Práce Jana Nekolného prokazuje výbornou znalost Nietzscheho myšlení, práce má dobře a promyšleně vystavěnou strukturu, výklad je čtivý a zajímavý, chvílemi i poutavý (byť by čtenář někdy ocenil větší odstup od sledovaného textu), autorovi se daří naplnit úvodem vytyčený záměr.

Práci proto jednoznačně doporučuji k obhajobě a navrhuji hodnotit ji jako *výbornou*.

V Urbanově 26. 8. 2017

Martin Ritter, Ph.D.